

Bulletin

Raad van Kerken Arnhem

november 2011 digitale nieuwsbrief nr. 2

In dit nummer:

- **Project geloven in Samenleven in de Merkez Moskee in Deventer**
- **Wereldarmoededag in Arnhem**
- **Bezoek van Arnhem aan Gera**
- **Gelderse ontmoetingsdag**
- **Aankondigingen van het Stadsbestuur**
- **Avond met Bart Brandsma over polarisatie**
- **Herinneringsconcert**
- **Herfstbazar van de Christengemeenschap**

Project Geloven in Samenleven in de Merkez Moskee in Deventer

Geloven in Samenleven Vanuit het islamitische, katholieke en protestantse Maatschappelijk Activeringswerk in de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en Gelderland zijn we al langere tijd bezig om de plaatselijke samenwerking tussen de kerken en moskeeën met het oog op het welzijn van de samenleving te stimuleren.

Mede dankzij subsidies van het SKAN-fonds en Cordaid en bijdragen uit regionale fondsen van de Protestantse Kerk in Nederland kunnen we nu het project "Geloven in Samenleven" opstarten.

Om het project Geloven in Samenleven te presenteren willen wij op 14 november 2011 van 10.00 – 14.00 u. een bijeenkomst in de Merkez Moskee in Deventer (Smyrnadwarstraat 2, 7413 BE Deventer) houden. Dit willen we gaan doen door middel van het thema:

*Religie als voertuig van wantrouwen of van vertrouwen?
Over polarisatie, populisme en plaatselijk praktijken.*

Onzekerheid en onbehagen op economisch, politiek en soms ook op religieus gebied leidt ertoe dat groepen mensen in onze samenleving keuzes maken, waarbij anderen worden buitengesloten of tot zondebok worden gemaakt. Polariserend en populisme zijn aan de orde van de dag. Tegelijkertijd zeggen onze geloofstradities dat God de wereld en de mens geschapen heeft. Dit is een waagstuk waaruit vertrouwen spreekt. De vraag is hoe binnen de Islamitische Stichting Nederland, de Rooms-Katholieke Kerk en de Protestantse Kerk in

Nederland hiermee wordt omgegaan. Sluiten geloofsvisie, beleid en praktijk op elkaar aan? Hoe kunnen religies een bijdrage leveren aan meer vertrouwen in de samenleving?

In een aantal korte lezingen zullen Mgr. G. de Korte, bisschop van Groningen en Leeuwarden, en ds. dr. S. van 't Kruis, beleidssecretaris van de scribe van de Protestantse Kerk in Nederland op dit thema ingaan. Ook prof. dr. B. Senay, voorzitter van de Islamitische Stichting Nederland is gevraagd om een bijdrage. Hieraan voorafgaand zal dr. Welmoet Boender van de Stichting OIKOS kort toelichten wat populisme is, hoe het werkt en wat de voedingsbodem is. In de vorm een paneldiscussie met imams en pastores uit de plaatselijke praktijk zal verder van gedachten gewisseld worden.

Agenda:

10.00 u. Inloop met koffie

10.30 u. Welkom en opening door een pastor en een imam

10.50 u. Korte uitleg achtergrond en doelstelling *Geloven in Samenleven* en de presentatie van de website (Ellen Hogema)

11.00 u. Inleiding dr. Welmoet Boender (OIKOS)

11.15 u. Inleiding prof. dr. Bülent Senay (ISN) (gevraagd)

11.30 u. Inleiding bisschop dr. Gerard de Korte (RKK)

11.45 u. Inleiding dr. Sjaak van 't Kruis (PKN)

12.00 u. Paneldiscussie met o.l.v. Ellen Hogema met als panelleden pastoor Geert Rozema, ds. Hans Wachtmeester en Orhan Arslan.

13.00 u. Informeel samenzijn met soep en boordjes

Voor deze bijeenkomst nodigen wij u van harte uit.

We willen u vragen om u – het liefst voor woensdag 9 november - voor deze bijeenkomst op te geven via: geloveninsamenleven@gmail.com.

Bij dit e-mail adres kunt u ook terecht voor eventuele vragen.

Orhan Arslan (Islamitisch Maatschappelijk Activeringswerk Overijssel)

Jan Bosman (Solidair Friesland)

Wim van Dommelen (Stichting ProMO)

Ellen Hogema (Solidair Groningen & Drenthe)

Mirjam Schuilenga (Katholiek Centrum Maatschappelijk Activeringswerk)

Jan Post Hospers (projectmedewerker PKN voor de ontmoeting met moslims)

Egbert van Veldhuizen (secretaris Dagelijks Bestuur Geloven in Samenleven)

Wereldarmoededag

Arnhem strijdt mee tegen armoede

In Arnhem werd

aandacht besteed aan de Wereldarmoededag.

Op zaterdag 15 oktober stond een aantal organisaties samen met een stand op het Land van de Markt. Daar werd informatie gegeven over armoede o.a. door de werkgroep Verzet tegen Armoede, stichting Arnhem-Lima, Wereldwinkel Arnhem, stichting Fair Trade Gemeente Arnhem en

vertegenwoordigers van de Raad van Kerken Arnhem en het Platform Arnhem Mondiaal.

“Armoede gaat niet alleen over GELD, maar vooral ook over UITSLUITING.”

De voorbijgangers kregen een informatieboekje met bonnen voor een gratis kop Fair Trade koffie en de Wereldwinkel verkocht er mooie producten. De organisatoren stimuleerden de voorbijgangers om bewuster inkopen te doen en eens vaker te kijken of er een Fair Trade optie is. Tevens werden er eerlijke chocolaatjes uitgedeeld en de kinderen kregen een ballon met opdruk “Armoede is Onrecht”.

Op het Land van de Markt hoorden en zagen de voorbijgangers veel over armoede, dichtbij in Arnhem en ook wereldwijd..

Wereldmaaltijd

Op maandag 17 oktober werd een zogenaamde waste-maaltijd verzorgd in het Diaconaal

Centrum aan de Van Slichtenhorststraat in Arnhem. Er werd gekookt met prima producten, die anders weggegooid zouden worden door enkele Arnhemse supermarkten en marktkraamhouders. Aan de maaltijd namen totaal ongeveer 25 mensen deel: enkele mensen vanuit de Arnhemse gemeente deel, maar ook enkele cliënten van de Arnhemse Voedselbank. Doel van de maaltijd was om

zichtbaar te maken, dat met voedsel dat anders zou worden weggegooid, nog een prima maaltijd kan worden bereid. Tevens konden de deelnemers tijdens de maaltijd hun ervaringen uitwisselen. De maaltijd werd gratis aangeboden.

Verbazingwekkend was de grote hoeveelheid voedsel, die door de beide toeleveranciers werd aangeboden. Het was meer dan voldoende om zeker het dubbele aantal deelnemers mee te laten genieten van dit smakelijke 3-gangen-diner. Na afloop van de maaltijd kregen de deelnemers allen ook nog tassen met overgebleven producten mee naar huis, om daar thuis ook nog mee aan de slag te kunnen. De heerlijke vlaaien en vele pakken toetjes, die overbleven, kregen na afloop nog een goede bestemming bij Stichting Kruispunt.

De deelnemende organisaties kunnen terugzien op een zeer geslaagde activiteit met dank aan allen, die zich met veel enthousiasme hebben ingezet.

Verlag van het bezoek van Arnhem aan Gera

28 – 31 oktober 2011

Met elf mensen uit Arnhem en Velp, in leeftijd variërend tussen 51 en 82 jaar, hebben we genoten van deze vier prachtige dagen. Voor sommigen was het een weerzien met oude bekenden, voor anderen een eerste kennismaking. Het zonnige weer, de veelkleurige, opgeknapte stad Gera, de gastvrijheid van de gastgezinnen en de hartelijkheid van de gemeenteleden en de waardevolle onderlinge gesprekken maken

deze ontmoeting voor álle deelnemers tot een hoogtepunt van het jaar.

Natuurlijk werkt het programma daar ook aan mee. Uit het referaat van pastor Christoph Maas, predikant van de vrije evangelische gemeente in Gera, noem ik enkele gedachten: “Alle grote veranderingen in maatschappij en kerk moeten we bezien in het licht van de Bergrede. Wat betekent het in deze tijd ‘zout der aarde te zijn’? We moeten onze ‘vreemdheid’ in deze wereld bewaren en getuigen van Jezus en het Koninkrijk van God, dat haaks staat op deze wereld. We kunnen als kerk niet twee heren dienen. De Mammon bepaalt de ontwikkelingen in Europa. De kerken moeten hun angst overwinnen en hun materiele voorrechten loslaten.”

Ds. Hans van de Wal merkte in zijn referaat o.a. op dat de relatie tussen kerk en overheid in de Nederlandse protestantse traditie anders en kritischer is dan in de Duitse lutherse traditie. Ook onze visie t.a.v. micro-ethische vragen als euthanasie en homoseksualiteit is verschillend. In de groepsgesprekken en in de wandelgangen werd intensief over deze concrete thema's doorgepraat.

Op zondag gingen de gasten met hun eigen gastgezin mee naar de kerk. Dit leidde tot heel verschillende ervaringen: bv. 18 kerkgangers in een grote evangelische Kirche en een volle kerkzaal in de freie evangelische Gemeinde. Op maandag was het 'Reformationstag', een officiële vrije dag in Thüringen! We maakten een schitterende oecumenische dienst mee, waaraan de drie Arnhemse deelnemende predikanten

meewerkten: Hans als liturg met rode stola, Wina Bakker als lector en Ida deed een deel van de preek. Een uitstekend blasersensemble en een groot koor en een organist die Bach in jazzritme speelde op het imposante orgel maakten de dienst ook tot een muzikaal evenement.

Na afloop was er Kaffee mit Kuchen, alles zelf gebakken!

Ook de vesper in de Dom in Erfurt en de rondwandeling door deze eveneens prachtig gerenoveerde stad was een belevenis. Op zondagmiddag bezochten we een RK gemeentecentrum en het kinderdagverblijf, dat geheel ecologisch in de vorm van een slakkenhuis was gebouwd. Het gelovige enthousiasme van de jonge werknemers daar maakten indruk op ons.

Zondagavond maakten we een fantastisch Klezmerconcert mee. De 4 muzikanten kregen de hele kerk aan het dansen!

In de evaluatie noemden zowel de deelnemers uit Arnhem als ook uit Gera de meerwaarde van de onderlinge contacten, die door dit 'kerkelijke toerisme' tot stand komen. “Wir Christen sind Internationalisten”, zei Pfarrer Franz Beutel.

“Dat je bij onbekende mensen thuis komt en een paar dagen hun leven deelt, maakt dat je heel open en ontvankelijk wordt voor elkaar”, zei Margriet Kok.

“Ons geloof en vertrouwen is gesterkt”, zeiden Eef en Connie Bloemendaal en Bert Compagne, die al sinds 1986 regelmatig naar Gera reist, wil graag volgend jaar meewerken aan het vieren van het 25 jaar stedenband Arnhem-Gera! Zo ook Marianne Pas, die namens de stedenbandcommissie deelnam.

Jan Bannenberg hoopt als onze oudste deelnemer dit nog vaak mee te mogen maken en dit geldt ook voor Henny Beijer, die met Gerrit Koning samen enthousiast 'meebouwen aan één Europa.'

Begin juni zullen de predikanten van Gera hun jaarlijkse retraite in Arnhem gaan houden.

We hopen daarvoor gastgezinnen te vinden,

die op deze wijze kunnen bijdragen aan de bezieling van Europa!

Wat zijn de concrete resultaten van deze ontmoeting?

Ik vind het belangrijkste dat in tegenstelling tot alle negatieve ontwikkelingen in Europa hier zeer positieve ervaringen zijn opgedaan in samenleven en samenbouwen aan het huis van Europa. Dat dit in de Geest van Jezus mag doorwerken, is de oprechte wens van

Ida Eldering-Jonckers Nieboer

Ontmoetingsdag voor vrouwen uit de joodse, Christelijke en Islamitische traditie

Op zondag 13 november wordt de zevende Gelderse ontmoetingsdag gehouden voor vrouwen en meiden uit de joodse, christelijke en islamitische traditie onder het motto "Wel gezien, maar niet gesproken.."

Het thema is: **Samenkomen rondom de tafel; voedsel, koken, maaltijd houden in verschillende tradities.**

Het programma begint om 13.00 uur met koffie en thee.

Er zijn een aantal workshops en uiteraard een gezamenlijke maaltijd.

Het programma duurt tot 19.00 uur.

Er is een maximum van 70 deelnemers, waarbij gestreefd wordt naar een evenwichtige verdeling over de verschillende tradities.

Kosten: 5 Euro per persoon.

Er is kinderopvang beschikbaar.

Het wordt gehouden op het Arentheem College in Presikhaaf, IJssellaan 89.

Opgave per email bij L.van.Middelkoop@pkn.nl

(Bericht uit de maandbrief van de Diaconessenkerk)

Zonsondergang boven de Waddenzee gezien vanaf de Afsluitdijk (foto 2004, GK)

Aankondigingen van activiteiten in het Stadspastoraat Arnhem

Driekoningendwarsstraat 30 te Arnhem

Tel. 026 3513185

stadspastoraat@planet.nl

17 november, 19:45 uur

De kunst van het sterven – Mirjam Verschure

Entree: € 5

De meeste mensen zijn wat huiverig om het over de dood te hebben. Toch is het de enige zekerheid die we hebben in dit leven: we gaan allemaal een keer en de mensen om ons heen ook. Dat is niet leuk, maar er helemaal niet aan denken houdt de dood echt niet op afstand. Dus dan toch maar de dood aankijken en weten wat er is en kan?

Mirjam Verschure zal deze avond iets vertellen over haar persoonlijke ervaringen én haar ervaringen rond afscheid nemen en uitvaarten – eerder opgedaan als pastor, en nu als uitvaartspreker.

Mirjam Verschure was pastor en is nu uitvaartspreker en -begeleider. Voor meer informatie, zie: www.grenzelooslicht.nl

24 november, 19:45 uur

Over de stilte – Eduard Scholten Linde

Entree € 5

Ik vroeg aan de *stilte*, 'Wijs mij de weg naar God'. Zij antwoordde: 'Volg mij'. En ik ging vier maanden lang de weg van 'buiten' naar 'binnen', van doen naar zijn, van *human doings* naar *human beings*. Op deze avond wil ik met u of jou stilstaan bij deze weg die ik thuis, in een *stilte-retraite*, gegaan ben. Als leidraad voor het gesprek enkele citaten:

"Als wij contact maken met de stilte in ons, laten we ons actieve denken en onze rumoerige emoties achter ons en we

ontdekken een grote diepte in ons binnenste, 'een heiligdom' van vrede, heelheid en 'thuis komen'." (Eckhart Tolle)

"Es liegt im Stillesein eine wunderbare Macht der Reinigung, der Klärung und der Sammlung auf das Wesentliche". (Dietrich Bonhoeffer)

Eduard Scholten Linde is pastor/geestelijk begeleider.

1 december, 19:45 uur

Stroom van leven – Jan van Deenen sj

Omzien naar je levensverhaal met Ignatius van Loyola

Herinneringen zijn als foto's in een album. Kijk aandachtig naar je herinneringen. Je herleeft de vreugde van dat moment. Maar je ervaart vaak ook weemoed en verdriet. De herinneringen aan soms heel gewone gebeurtenissen geven je wijsheid. Je gaat een lijn in je levensloop zien. Deze avond bekijken we met elkaar een aantal eigen herinneringen. In alle vrijheid en met respect. Wellicht valt er nieuw licht op ons levensverhaal. Een avond met muziek, schriftmeditatie en een contemplatieve dialoog.

Jan van Deenen sj, auteur, begeleidt allerlei mensen en groepen vanuit zijn Praktijkschool voor Levensvragen te Doetinchem, zie: www.levensvragen.net

Bericht afkomstig van Ad Boogaard, Pastor/coördinator Stadspastoraat Arnhem

Avond over polarisatie in het Dorpshuis van Schaarsbergen

Europa is in toenemende mate verdeeld. Moslims en niet-moslims komen steeds vaker tegenover elkaar te staan. Religie is opnieuw een maatschappelijke factor van betekenis geworden, maar niet op een manier waar je blij mee bent. Wat is er aan de hand in onze samenleving en hoe kunnen wij hier het beste mee om gaan?

Filosoof, journalist en documentairemaker Bart Brandsma ging op zoek naar 'de harde kern' in het denken van moslims en niet-moslims. In het boek dat hij over deze zoektocht (in Nederland en diverse andere landen) schreef, geeft hij een heldere analyse van de spanningen in onze samenleving. Bovendien laat hij zien hoe moslim en niet-moslim elkaar kunnen vinden als het gaat om lastige concrete zaken als vrijheid van meningsuiting, de scheiding van kerk en staat en de positie van de vrouw.

Het boek van Brandsma, dat genomineerd werd voor de Socrates wisselbeker, heet: 'De hel, dat is de ander. Het verschil in denken van moslims en niet-moslims.'

Vanavond zal hij ons vertellen over de achtergronden van en mechanismen achter conflicten en met ons in gesprek gaan over onze eigen positie en mogelijkheden in het huidige spanningsveld in onze maatschappij.

Wie hem hoort spreken, wordt geprikkeld tot nadenken over de ander en over zichzelf.

Onze gast is filosoof/journalist **Bart Brandsma**.
Meer informatie verscheen al eerder in Kerkklok en Dorpskrant van Schaarsbergen.

Omdat er aan de organisatie van deze avond kosten zijn verbonden vragen we een bijdrage van 3 euro voor deze avond. Dit bedrag is inclusief de koffie/thee die vanaf 19:45

uur klaar staat.

*De avond wordt gehouden op donderdag 17 november in het **Dorpshuis van Schaarsbergen**, Kemperbergerweg (achter de kerk van Schaarsbergen).*

Herinneringsconcert

Zondag 20 november 2011, 15.00 uur
Diaconessenkerk, Izaak Evertslaan 11, Arnhem
Dirigente Elin Meijnen m.m.w. van Esther Adelaar (sopraan),
Marianne Ratajski (piano), Martijn Plomp (viool) en Theo Verheijden
(cello)
Voorgangers: Moniek Siermann, Michiel Wisse en Maria
Zandbergen

We zullen een aantal liederen zingen uit "Rust en Vrede", het requiem van Huub Oosterhuis en Tom Löwenthal.

En daarnaast nog andere liederen die in het teken staan van gedenken en herinneren.

Tussendoor zal er gelegenheid zijn om licht te ontsteken en de namen te noemen van hen die je lief zijn...

Organisatie: Stichting Geestelijke Verzorging Arnhem

Herfstbazar van De Christengemeenschap

Op 13 november van 12.15-17.00 uur organiseert De Christengemeenschap op het adres Brugstraat 5 te Arnhem een herfstbazar. De entree is gratis!

De Christengemeenschap

Beweging tot religieuze vernieuwing

U kunt de volgende programmaonderdelen verwachten:

- Grand Café met heerlijke hapjes en drankjes
- Kinder-etage met o.a. spellen en kabouterbos
- Make-up kraam: Dr. Hauska producten/ hand massages
- Workshop
- Muziekvoorstellingen
- Clown Annette van Soest (voor volwassenen)
- Amerikaanse Loterij met unieke prijzen
- Verkoopkramen met handgemaakte producten
- Kaarsen maken
- Taartenwedstrijd
- Vertelling voor iedereen

Programmaonderdelen (m.u.v. de verkoopproducten) kunnen betaald worden middels een "strippenkaart" (5, -/10, - p/kaart=4/8 strippen).

De opbrengst van deze bazaar gaat naar het Bouwfonds van de Christengemeenschap Arnhem.

Colofon

BULLETIN

is een uitgave van de Raad van Kerken Arnhem. Alle in Arnhem gevestigde christelijke kerken en geloofsgemeenschappen kunnen in de Raad vertegenwoordigd zijn indien ze de uitgangspunten en doelstellingen onderschrijven. Voor een overzicht van organisaties en activiteiten is een brochure beschikbaar.

**Kopij voor het decembernummer
inzenden vóór 6 december 2011
aan bulletin.rvkarnhem@gmail.com**

Graag in Word aanleveren.

Internet

De Raad van Kerken te Arnhem heeft een eigen website:

www.rvkarnhem.nl

Reacties op dit bulletin kunt u mailen naar onze secretaris
Liesbeth Dessens
dessens@planet.nl